

AMICUS CURIAE referitor la dosarul nr. 904AI/2013 al Curții Constituționale, cu termen de judecata la 22 ianuarie 2014

17.01.2014

Formulat de *Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki - APADOR-CH*

Susținut de:

Agencția de Monitorizare a Presei – ActiveWatch
Alianța Națională a Organizațiilor Studențești din România
Asociația ACCEPT
Asociația Miliția Spirituală
Asociația Națională a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni
Asociația pentru Tehnologie și Internet
Asociația “Salvați Dunărea și Delta”
Centrul de Resurse Juridice
Centrul de Resurse pentru Participare Publică
Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice
Centrul pentru Jurnalism Independent
Centrul Român de Politici Europene
Fundația PACT
Fundația Soros România
Institutul pentru Politici Publice
Romani CRISS, Director executiv Marian Mandache
Romanian Harm Reduction Network, Director executiv Valentin Simionov

Organizațiile semnatare cunosc faptul că, din punct de vedere procedural, nu au calitatea de intervenient (parte) în acest contencios constituțional.

Tocmai de aceea, ele depun prezentul *amicus curiae*, instituție juridică distinctă de cea a intervenției și care este recunoscută ca atare de instanțele din sistemele de drept de tip *common law*, spre exemplu, de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Prin *amicus curiae* este permis celor care au o expertiză într-un anumit domeniu (în speță, respectarea drepturilor omului, libertatea de asociere) să ajute instanța, ca “*prieteni ai instanței*” (amicii curiae), prin furnizarea, cu rol consultativ, de informații/observații relevante pentru soluționarea unei cauze importante.

Precizăm că, recent, calitatea de *amicus curiae* a unei organizații neguvernamentale a fost recunoscută explicit de Curtea Constituțională în cuprinsul deciziei nr. 447 din 29 octombrie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.91/2013 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență.

În acest sens, la fila 5 a deciziei amintite se menționează : “ *La dosarul cauzei a fost depusă din partea Asociației pentru Apărarea Drepturilor Omului în România — Comitetul Helsinki , în calitate de amicus curiae , o opinie în sprijinul excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.81 alin.(3) și ale art.348 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.91/2013.* ”

*

În prezentul dosar, Președintele României a sesizat, înainte de promulgare, Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații.

Organizațiile semnatare susțin acest demers și subliniază că **modificările și completările în discuție afectează în mod grav exercitarea dreptului de asociere**, garantat în art. 40 din Constituție și în art. 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, întrucât prevăd, printre altele, **dizolvarea de drept și pentru motive imprevizibile, aplicate retroactiv**, a mai multor asociații și fundații care au fost înființate cu respectarea tuturor condițiilor legale de la acea dată și care funcționează în mod normal de multă vreme, unele dintre ele fiind binecunoscute în spațiul public.

În acest sens, organizațiile semnatare precizează că art. II din Legea pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații încalcă atât **principiile neretroactivității legii** (prevăzut de art. 15 alin. 2 din Constituție), al **separației puterilor în stat** (art. 1 alin. 4 din Constituție) și al **autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești** definitive și irevocabile (art. 126 al. 1 din Constituție), cât și **dreptul de asociere** garantat de art. 40 alin. 1 din Constituție.

Art. II din Legea în discuție prevede:

*“ ART.II (1) Asociațiile, fundațiile sau federațiile legal constituite la data intrării în vigoare a prezentei legi **au obligația sa-si modifice denumirea**, în condițiile încadrării în prevederile art. 7 alin. (3), (3/1) și alin. (3/3)-(3/5) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările ulterioare, precum și prin cele aduse prin prezenta lege.*

*(2) **Neîndeplinirea obligației prevăzută la alin (1) are ca efect dizolvarea de drept și radierea din Registrul asociațiilor și fundațiilor, în condițiile legii, după împlinirea unui termen de 2 ani** înăuntrul căruia asociațiile, fundațiile sau federațiile legal constituite pot utiliza, concomitent, și denumirea inițială.*

*(3) **Constatarea dizolvării se realizează prin hotărâre a instanței în a cărei circumscripție se află sediul persoanelor juridice prevăzute la alin. (1), la cererea oricărei persoane interesate.**”*

Aceasta înseamnă că denumirile asociațiilor/fundațiilor înființate cu respectarea legii de la acea dată și validate de instanța de judecată, prin hotărâre irevocabilă, vor trebui modificate ca urmare a efectului retroactiv al noii legi, care, fără temeii constituțional, nu mai recunoaște și chiar desființează raporturile juridice stabilite cu respectarea condițiilor din legea veche.

Este de subliniat, în acest context, că art. II din noua lege repune în discuție hotărâri judecătorești irevocabile, care au stabilit cu autoritate de lucru judecat că înființarea ONG-urilor a respectat condițiile legale de la data respectivă, inclusiv cu privire la denumire.

Organizațiile semnatare atrag atenția că nu se pot schimba condițiile de înființare a unei persoane juridice printr-o nouă reglementare, aplicabilă și pentru trecut, decât prin încălcarea principiului neretroactivității legii. De asemenea, adoptarea unei legi prin care sunt desființate hotărâri judecătorești irevocabile constituie încălcarea principiilor separației puterilor în stat și al autorității de lucru judecat.

Pe de altă parte, în cazul asociațiilor și fundațiilor, denumirea este un element de identificare deosebit de important strâns legat de reputația acestora, de modul în care sunt deja cunoscute și percepute în societate. Este o legătură similară celei dintre persoana fizică și numele său.

Dacă s-ar adopta o lege prin care, sub sancțiunea eliminării din societate, s-ar impune unor persoane fizice să-și schimbe numele, deși a fost ales cu respectarea condițiilor legale de la data respectivă, aceasta ar fi, desigur, o lege absurdă.

Dacă o astfel de măsură pare absurdă și extrem de periculoasă în cazul persoanei fizice, pentru aceleași considerente ea este absurdă și extrem de periculoasă și în cazul persoanei juridice, al unei asociații/fundații.

Modificarea arbitrară a unor atribute esențiale ale persoanei, numele/denumirea fiind atribute la fel de importante și pentru persoana fizică și pentru persoana juridică, are drept consecință pierderea identității acelei persoane, excluderea ei din spațiul public, din societate. O astfel de practică nu are nimic de a face cu o societate democratică.

În acest context, se pune întrebarea cum își mai pot desfășura în mod normal activitatea asociațiile și fundațiile, în condițiile în care nu mai au siguranța existenței lor, adică în condițiile în care se pot trezi dizolvate pentru chestiuni ce țin de înființare (denumirea), deși instanța judecătorească a atestat irevocabil că înființarea lor a respectat toate condițiile legale, inclusiv cele privind denumirea.

De asemenea, se pune întrebarea cum vor mai putea să funcționeze normal, să atragă noi membri, să participe la concursurile pentru finanțarea de proiecte și să se dezvolte instituțional ONG-urile dacă acestea vor fi în permanență sub amenințarea desființării pentru pretinsa încălcare a unor reguli venite din viitor pentru a rejudeca trecutul.

Această stare de gravă incertitudine cu privire la existența legală a unei asociații/fundații este de natură să împiedice exercitarea în condiții normale a dreptului de asociere, garantat în art. 40 alin. 1 din Constituție și în art. 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Organizațiile semnatare aduc și un **argument de natură istorică** în sprijinul excepției de neconstituționalitate: o prevedere similară art. II din legea în discuție fusese introdusă în OG 26/2000 prin Legea nr. 305/2008 [1](#) (chiar și numerotarea a fost identică, pentru că acel articol era numerotat tot art.II). Dar, la scurt timp de la introducerea acestei prevederi (după circa 3 luni), textul a fost eliminat din lege printr-o ordonanță de urgență (OUG 16/2009, aprobată prin Legea 263/2009), întrucât s-a constatat că prin acel text se crează o stare de incertitudine majoră cu privire la existența asociațiilor/fundațiilor înființate anterior acestei modificări, în condițiile în care legalitatea înființării lor fusese deja verificată de instanța judecătorească, la momentul înființării.

În plus, în nota de fundamentare a OUG 16/2009, se menționează că instituirea prin lege a unor reguli ulterioare momentului înființării unei asociații sau fundații nu poate să se transforme într-o sancțiune pentru acestea, în contextul în care reglementarea nu le-a fost aplicabilă la momentul constituirii. De asemenea, s-a reținut că prin acea reglementare se pot crea disfuncționalități grave în activitatea asociațiilor și fundațiilor, astfel că singurul remediu efectiv a fost abrogarea acelei dispoziții.

Cităm din nota de fundamentare a OUG 16/2009, prin care a fost abrogată o dispoziție similară celei din art. II din Legea în discuție:

“ Mai mult , principiul neretroactivității legii este total nesocotit prin introducerea acestor condiții retroactive imperative , care vizează însăși existența acestor entități legal constituite, care au îndeplinit toate condițiile impuse de lege la data înființării lor și care au obținut din partea Ministerului Justiției dovada privind disponibilitatea denumirii solicitate, existând astfel un control asupra denumirii alese de organizațiile neguvernamentale la momentul înființării lor . ”

Deci, nu este prima dată când Parlamentul încearcă să introducă în OG 26/2000 aceeași dispoziție neconstituțională prin care se urmărește, prin retroactivitatea legii, desființarea unor asociații/fundații înființate în condiții legale, verificate de instanța de judecată la momentul înființării.

La prima încercare neconstituțională a Parlamentului, din 2008, a reactionat relativ rapid Guvernul de atunci (tot la solicitarea societății civile) și a abrogat dispoziția neconstituțională. De data aceasta, la a doua încercare identică, din 2014, considerăm că este deplina atribuție a Curții Constituționale să înlăture aceeași reglementare neconstituțională, reintrodusă de Parlament după 5 ani de la prima încercare eșuată.

*

În concluzie , organizațiile semnatare solicită **admiterea excepției de neconstituționalitate** ridicată de Președintele României cu privire la Legea pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000.

[1](#) Textul art II din Legea 305/2008, articol abrogat prin OUG 16/2009, era urmatorul:

*“ Art. II. - Asociațiile și fundațiile ale căror denumiri sunt contrare dispozițiilor art. 7 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările aduse prin prezenta lege, **au obligația de a efectua modificarea denumirii în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare** a prezentei legi, **sub sancțiunea dizolvării acestora** prin hotărâre judecătorească, la solicitarea oricărei autorități, instituții sau persoane interesate .”*